

K+M+B

Milan Horák

Chodci všech vyznání, kteří se ráno 6. ledna vydají do práce, spatří tu a tam na veřejích známý nápis K+M+B `99, poselství, že Kašpar, Melichar a Baltazar opět po roce navštívili a požehnali tento dům. Chodci, kteří prožívali Vánoce v Obci křesťanů, však budou mít ještě čerstvě před očima jiný obraz — písmena K M B nad vánočním oltářem, zvěstujícím Boží zjevení a mír na Zemi. A tu možná některému z nich vytane otázka, proč celých dvanáct dní vánoční doby, která přece se Třemi Králi ještě nemá nic společného, září jejich zlaté iniciály nad oltářem, aby pak zmizely zrovna ve chvíli, kdy celý svět vzpomíná jejich příchodu. Nemělo by to být naopak? Nebo neměla by tři zlatá písmena zůstat nad oltářem déle?

Odložme na chvíli samozřejmost, s níž spojujeme písmena K M B se Třemi Králi a jejich příchodem, a pokusme se vyposlouchat výpověď těchto tří písmen nejprve z nich samotných. Určitě nám nepomohou jejich tvary, tedy jejich viditelná podoba — kdybychom totiž prožívali Vánoce v Rusku, četli bychom nad Oltářem **KME**, v Gruzii dokonce **სმბ**. Musí se tedy jednat o hlásky, které se skrývají za těmito písmeny.

Zaposlouchejme se nejprve do hlásky **K**. Její zvuk se rodí z krátkého, téměř nepostřehnutelného rázu, a pak jakoby paprskovitě vystřeluje do okolí. Totéž, co ve hlásce **K** vnímá náš sluch, může náš zrak prožít, když se před námi náhle rozzáří světlo nebo otevře opona, za níž se nám naskýtá nový a neočekávaný obraz. Odhlédneme-li od tvaru, který hlásce **K** přisoudila latinská abeceda, mohli bychom ji po sluchu namalovat asi takhle:

Úplně odlišná je hláska **M**, mlčenlivá a bzučivá hláska, kterou můžeme vyslovovat i se zavřenými ústy. Její zvuk je jako pomalý, klidný proud, který se vine jím samým danými zátočinami. Nebo spíše jako dva proudy, které se setkávají, vzájemně obtáčí a mísí, aby plynuly zase nazpět. Namalovat by se to dalo snad takhle:

Hlávka **B** se v něčem podobá **M**. Chceme-li ji vyslovit, musíme rovněž sevřít rty, ale pak jako by ona tryskající síla, kterou jsme poznali u **K**, tyto rty otevřela, ovšem jen zlehka a s láskyplným pohlazením. Asi jako když se jedním mírným mávnutím zahálíme do teplého pláště. Na papíře by to mohlo vypadat takhle:

Prohlédneme-li si tato tři „písmena“, daná samotnými hláskami, vidíme, že se jedná o obrazy působení určitých sil. Nalézáme je v hláskách, ale též ve své duši a ve světě, který nás obklopuje. Písmena K, M a B nejsou jen iniciály „tří mudrců z Východu“, kteří ve dvanáctou noc přišli do domu v Betlémě, aby se poklonili narozenému Mesiáši — jsou to především jména těchto tří duchovních sil. Jako jejich zosobnění přicházejí králové-mudrci k narozenému božskému dítěti, aby se mu poklonili a dali mu své dary. V okamžiku jejich příchodu jsou tyto síly viditelné v pozemském světě, stávají se pozemským obrazem, který už nepatří nad oltář. Dvanáct dní byly neviditelné duchovní síly zpřítomněny obrazem tří písmen, dvanáct dní je mohla duše vnímat v nadpozemském světě Obřadu. Ve dvanáctou noc se staly pozemskou skutečností, a jejich obraz musí zponad oltáře zmizet.

Co nám však chtějí tato tři písmena říci během vánoční doby? Kdyby pro nás neměla své zvláštní poselství, nestála by přece při Obřadu před našima očima. Čemu se může duše naučit, když je nad oltářem vnímá?

Všechno, co během Obřadu v oltářním prostoru vidíme, jsou duchovní obrazy, které mají podtrhnout a doplnit mluvu kultického slova. Téměř všechny tyto obrazy — oltář samotný, sedmero svěc, kniha, ikona Zmrtvýchvstalého, stoupající dým kadidla — doprovázejí Obřad neustále, po celý rok. Vyjadřují totiž neměnné duchovní skutečnosti a vztahují se na neměnné části Obřadu, na zvěstování, obětování, proměňování a přijímání. Jen barvy, v nichž se Obřad odehrává, se během křesťanského roku mění. Ony vyjadřují zvláštní charakter určité sváteční doby a vztahují se k modlitbám, které zaznívají jenom v tuto dobu. Vánoce však navíc staví před naše oči zvláštní obraz, který jiné sváteční doby neznají — nápis na oltáři a nad oltářem, korunovaný onou trojicí písmen. A ptáme-li se, co nám chce tento zvláštní obraz říci, musíme hledat odpověď především v modlitbách, které zaznívají pouze ve vánoční čas.

Zatímco většinu svátečních dob křesťanského roku provázejí po celou dobu jejich trvání tytéž vstupní modlitby („epistol“), zaznívají o Vánocích tři různé, a sice hned během prvních tří Obřadů, které se odehrávají v jediný den, ba během prvních několika hodin vánoční doby. Půlnocí mezi 24. a 25. prosincem vánoční doba začíná, a hned o této půlnoci slavíme první vánoční Obřad, Půlnoční mši, vigillii Kristova narození. Druhý Obřad má své místo na prahu Svaté noci a prvního vánočního dne. Církevní tradice mluví o mši „in aurora“, tedy doslova „za ranních červánků“. Třetí Obřad se odehrává za dne, jako „normální“ mše po celý rok.

Půlnoční epištola k nám promlouvá o světle, které zazářilo v temnotách. Totéž světlo, které září od prapočátku ve světě ducha a které bylo přístupné jen těm, kdo prošli mysterijní smrtí, se náhle rozzářilo na zemi, aby k němu mohl nalézt cestu každý, kdo jej byť jen tuší svým zbožným srdcem. V potemlém pozemském světě se zjevuje Kristus jako pravý **Král** nebes i země v celém svém jasu. Jako bleskové zjevení, jako náhlé otevření opony na nás působí půlnoční Obřad. Duše se obrací ke Kristu s pokorou, s úctou služebníka, a spatřuje v Jeho obraze všepromikající **Krásu** Božského světla, v němž se zjevuje bytost Otcova.

Jitřní epištola se obrací k Otci a vyzývá Jeho tvůrčí Slovo. Duše prosí o Jeho požehnání pro naše lidská slova, pro náš život, který má božské Slovo zjevovat, pro naši vůli, která má směřovat k Duchu. Kristus zde vystupuje jako **Mistr**, který nás učí správným slovům, správným skutkům a správným předsevzetím. Dva neutuchající proudy si proudí vstříc a pronikají se: od Krista k nám proudí Jeho žehnající síla, od nás ke Kristu proudí naše upřímné úsilí. Jsme učedníci Kristovi ve světě a z našeho učednictví se v našem srdci rodí **Moudrost**, která nás spojuje s Ním.

Epištola třetí vánoční mše nám vypráví o oběti, kterou Kristus vykonal tím, že jakožto člověk sestoupil do našeho světa. Kristus zde vystupuje jako náš věrný **Bratr**, který nás doprovází na naší cestě světem. Jako hřejivý plášť nás obklopuje Jeho ochranné obětí, v němž bezpečně procházíme mezi hrozbami klamného světla a smyslných žádostí. V duši následující Krista se probouzí zbožnost, která nás proniká a naplňuje tak, že svůdné mocnosti po obou stranách naší cesty ztrácejí nad námi svou moc, ona zbožnost, již dnešní jazyk umí jen sotva pojmenovat — můžeme oprášit staré slovo a říci **Bohabojnost**.

Během jediného půldne se nám zjevuje tajemství tří písmen nad oltářem. Dvanáct dní však trvá vánoční doba, dvanáctkrát zazní od oltáře třetí epištola. Nezní ale sama — ze samého středu Obřadu ji doprovází mohutný chvalo zpěv, v němž se Boha velebící člověk přidává ke chvalo zpěvu všech andělských kůrů. Tři síly, které se zjevily o Svaté noci, pronáší tato ústřední modlitba Vánoc všemi dvanácti vánočními dny. Nad člověkem se otevírají nebesa, jeho zrak spatřuje samotnou tvář Otcovu a jeho ústa vyslovují nejhlubší vyznání:

Kristus Můj Bůh